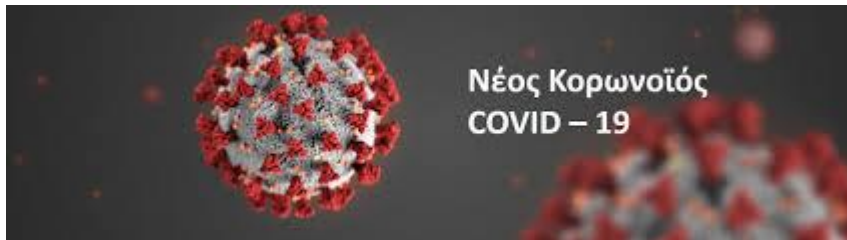

Προσέγγιση των ψυχολογικών αιτιών μη τήρησης των μέτρων προστασίας κατά της διασποράς του κορωνοϊού.

(Εικόνα από agora.mfa.gr)

Ο νέος κορωνοϊός COVID 19 χαρακτηρίζεται από όλους ως αόρατη απειλή. Αόρατη, γιατί ο συγκεκριμένος κίνδυνος δεν οπτικοποιείται. Αποτελεί πρωτόγνωρο φαινόμενο για όλους, κυρίως για τους νέους, που δεν έχει καταγραφεί στην δηλωτική ή διαδικαστική τους μνήμη, δηλαδή δεν υπάρχει εμπειρία. Διαφορετικά αισθήματα θα έχει ο Ευρωπαίος νέος στην απειλή ενός πολέμου, από τον νέο των Ανατολικών χωρών που έχει βιώσει τη φρίκη του πολέμου. Διαφορετικά αισθήματα και αντανακλαστικά θα έχει ένας νέος που βίωσε το σεισμό του 1999, στο ενδεχόμενο ενός νέου σεισμού, από εκείνον που δεν έχει ανάλογη εμπειρία. Οι ειδικοί επισημαίνουν, ως τον μεγαλύτερο κίνδυνο της εξάπλωσης του ιού, την συμπεριφορά των νέων. Κατά την ψυχολογία Gestalt και τη θεωρία, για την οπτική αντίληψη και την ολότητα, η έλλειψη του ορατού δεν βοηθά στην αναγνώριση, την κατανόηση και την επίγνωση της κατάστασης. Δεν είναι τόσο εύκολο, όσο αναλυτικά και αν παρουσιάζονται οι κίνδυνοι, να αντιληφθούν τις διαστάσεις της επιδημίας.

Η συγκεκριμένη στάση θα μπορούσε εύκολα να αποδοθεί στη βιασύνη των νέων, «να προλάβουν να τα κάνουν όλα σήμερα». Η καταστροφολογία και η αβεβαιότητα για το πώς θα είναι τα πράγματα την επόμενη μέρα, επιφορτίζει περισσότερο την παρορμητικότητα των νέων, να προλάβουν το σήμερα, να βγουν να διασκεδάσουν παραβλέποντας τους κινδύνους, επιδεικνύοντας άκαμπτη συμπεριφορά και δυσκολία προσαρμοστικότητας. Αντιστέκονται στις αλλαγές, στις πολύ γρήγορες εναλλαγές των σεναρίων και εικασιών, στην αναβολή ή στη ματαίωση των σχεδίων τους, προβάλλοντας ακόμα και ως μηχανισμό άμυνας την Άρνηση απέναντι στην εξωτερική πραγματικότητα (A. Freud 1936).

Ήδη από την πρώιμη παιδική ηλικία μαθαίνεται η υπακοή και η εμπιστοσύνη στη νομιμότητα της εξουσίας (οικογένεια, κοινωνικοί κανόνες). Οι νέοι, όντας σε ηλικία που έχουν αυτονομηθεί και ενώ έχουν ακόμα νωπή στην μνήμη τους, την εξουσία των γονιών και των δασκάλων τους, επεκτείνουν την επαναστατικότητά τους και την αντίδραση σε κάθε είδους κατευθυνόμενη συμπεριφοράς. Σε προστακτικό χρόνο και επιτακτικό τόνο, τους δίνονται συγκεκριμένες οδηγίες δράσης και τρόποι συμπεριφοράς. Έπειτα, ακολουθούν απειλές, πρόστιμα ή κατακρίσεις για ανυπακοή

των εντολών. Ο καθηγητής ψυχολογίας Dacher Keltner και οι συνεργάτες του, δημοσίευσαν μια μελέτη στο επιστημονικό περιοδικό (Psychological Review) αναφορικά με τη σχέση συμπεριφοράς και δράσης-αντίδρασης, ανάμεσα στο δίπολο εξουσία-εξουσιαζόμενοι, δυνατοί-αδύναμοι. Με βάση τη συγκεκριμένη έρευνα, οι άνθρωποι που αισθάνονται ανίσχυροι είναι πιο πιθανό να εκφράσουν αρνητικά συναισθήματα και να δώσουν μεγαλύτερη προσοχή στις απειλές αντί στις ανταμοιβές. Έτσι, οι νέοι -κάτω από το πρίσμα αυτής της θεωρίας- δεν βλέπουν τα μελλοντικά οφέλη από την προσωρινή αλλαγή των συνηθειών τους. Ιδιαίτερα αυτοί που έχουν μεγαλώσει σε δημοκρατικές κοινωνίες, δεν μπορούν να δεχτούν ότι χάνουν το αυτονόητο δικαίωμα της δημοκρατίας. Αισθάνονται ότι δεν έχουν την αλληλεπίδραση στα κοινωνικά τεκταινόμενα, δεν έχουν τις επιλογές και τη συμμετοχή στις αποφάσεις που τους αφορούν. Ένας ακόμα σημαντικός παράγοντας είναι η έλλειψη ενσυναίσθησης, -η αδυναμία να βρεθούμε στην θέση κάποιου άλλου - και από τις δύο πλευρές. Η εξουσία, που πρέπει να λάβει μέτρα για την προστασία της υγείας όλων και οι νέοι, οι ισχυροί του μέλλοντος και συνεχιστές της ζωής, της ανάπτυξης, της προόδου, της τεχνολογίας, της επιστήμης, που καθίστανται ανίσχυροι στη λήψη αποφάσεων στην καθημερινότητά τους, την ελευθερία των κινήσεων τους, τα θέλω τους. Εξελίχθηκαν σε παρατηρητές της ζωής τους, με το άγχος για το απροσδιόριστο αύριο στις σπουδές τους, τις επαγγελματικές τους υποχρεώσεις, το ρευστό οικονομικό τους μέλλον, την κοινωνικοποίηση τους. Όταν η εξουσία αδυνατεί να δώσει εγγυήσεις για το μέλλον και όταν κάνει αυστηρή χρήση της ισχύος της, η εμπιστοσύνη στην νομιμότητά της, αρχίζει να καταρρέει. Κατά την θεωρία του Kurt Lewin στις τάσεις κυριαρχίας, δύο αντιδράσεις επικρατούν στις επιταγές του ηγέτη: υποτακτικότητα ή επιθετικότητα. Οι νέοι αντιδρούν επιθετικά στις τάσεις κυριαρχίας της εξουσίας παρακούοντας τις εντολές των ισχυρών. Διχάζονται από τη μικτή στάση των απαγορεύσεων από τη μία και της προώθησης της υπευθυνότητας και ατομικής ευθύνης προς το κοινό όφελος από την άλλη. Διχάζονται ακόμα περισσότερο με την αόρατη απειλή από τη μία και τις ατομικές, κοινωνικές ανάγκες από την άλλη.

Ο νομοθέτης έχει προβλέψει και έχει ποινικοποιήσει με αυστηρότατη ποινή την εμπορία ναρκωτικών ουσιών, σε αντίθεση με την ατομική χρήση, από την οποία οδηγείται στο θάνατο μόνο ο ίδιος ο χρήστης. Έχει βαριά πρόστιμα και ποινική ευθύνη ο άνθρωπος που οδηγεί το όχημα του, κάτω από την επήρεια αλκοόλ και θέτει σε κίνδυνο την ζωή των άλλων και καμία συνέπεια αυτός που θα καταναλώσει αλκοόλ χωρίς να γίνεται δημόσιος κίνδυνος. Η ελευθερία απαιτεί συνείδηση των συνεπειών των πράξεών μας. Συνείδηση ότι θέτουμε σε κίνδυνο την υγεία ή την ζωή, των άλλων. Πολλοί ακολουθούν τη γενική αρχή της ψυχολογίας των μαζών, σύμφωνα με την οποία δεν επικρατεί η σκέψη και η κριτική των πράξεων, αλλά ο μιμητισμός ως προς τις πράξεις των άλλων, υποκύπτοντας έτσι στη μη τήρηση των μέτρων. Τα αίτια των αντιστάσεων που παρατηρούνται σε πολλούς νέους ποικίλουν. Για κάποιους από αυτούς τους λόγους, ή κάποιους άλλους, όπως: **την ιδιοσυγκρασία, την ψυχολογική κατάσταση του καθενός, τα προσωπικά ή οικονομικά συμφέροντα, τα βιώματα, την εκπαίδευση, την πίστη σε**

συνωμοσιολογικές θεωρίες, την τάση αμφισβήτησης ή καχυποψίας απέναντι στα άγνωστα αίτια των πραγμάτων, μια μερίδα ανθρώπων αντιδρά αρνητικά στην τήρηση των μέτρων. Η προσαρμογή των ανθρώπων στα νέα δεδομένα της εξωτερικής πραγματικότητας είναι πιο ανώδυνη, από, την εσωτερική προσαρμοστικότητα, για τον έλεγχο της ανησυχίας, του φόβου, της αναστάτωσης που επιφέρει μια έκτακτη κατάσταση ή κρίση, της ψυχολογικής πίεσης για την εξέλιξη και την αντιμετώπιση της πανδημίας.

Μπαντζή Δήμητρα Σύμβουλος Ψυχικής Υγείας Εξειδίκευση στην Γνωσιακή Συμπεριφορική Ψυχοθεραπεία